

ใบไม้ไหว

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหารธรรม วันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๕

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ข้อ ๕๐๐. ข้อ ๕๐๑. มันไม่มีเนาะ

ข้อ ๕๐๒. นี่ข้อ ๕๐๒. เขาบอกว่า

ถาม : “ผู้เวทนา”

ตอบ : เขาออกว่านี่ให้เทศน์เรื่องเวทนา เขาจะเอาเทศน์เรื่องเวทนาไปเปิดให้พรรคพวกเขาฟัง เพราะเขาปฏิบัติกันอยู่ แล้วเขาได้เวทนา แล้วเขาแก้ไขไม่ถูก หลวงพ่อเทศน์นะแล้วผมจะเอาไปเปิดให้เขาฟัง

นี่ถ้าเปิดให้เขาฟัง เราเทศน์เรื่องเวทนาไว้เยอะมาก เรื่องเวทนานะ เวลาพูดถึงในเว็บไซค์ ในคำถาม คำตอบ ว่าเวลาเจอเวทนานี้แก้ไขอย่างไร? ทำอย่างไร? แล้วถ้าคนไม่เข้าใจ เขาไม่เข้าใจเรื่องเวทนา เห็นไหม เพราะทุกคนมาเขาบอกว่าสู้กับเวทนา

อย่างเช่นเรานั่งกันอยู่นี้ เราก็อยากเป็นเศรษฐีทุกคน ทุกคนก็อยากเป็นเศรษฐี พอเป็นเศรษฐีแล้วเราก็ตั้งโรงงานกษาปณ์กัน บั้มแบงก์กันใหญ่เลยอยากเป็นเศรษฐี ก็ตำรวจจับนะสิ มึงอยากเป็นเศรษฐีมึงก็ต้องทำมาหากิน มึงก็ต้องขยันหมั่นเพียร แล้วมึงก็จะเป็นเศรษฐี เห็นเขาเป็นเศรษฐีกัน กูก็อยากเป็นเศรษฐี กูตั้งโรงงานกษาปณ์เลย แล้วก็บั้มแบงก์กัน เวลาจะใช้ก็ต้องใช้ตอนสลัวๆ นะ ถ้าใช้ตอนไฟสว่างๆ ไม่ได้

นี่ก็เหมือนกัน เห็นเขาปฏิบัติกัน อยากจะสู้เวทนา สู้เวทนา แล้วเวทนามันคืออะไร? นี่เวทนา เห็นไหม เวลาเจอเวทนา เวทนาเวลาเจ็บ เวลาปวด เจอเวทนาที่ทอดลอยกันหมดแล้ว ทำไมไม่ทำความสงบของใจขึ้นมาก่อนล่ะ? พอใจมันสงบแล้วนะ ใจสงบ

มันคืออะไร? ใจสงบคือเราทำหน้าที่การงาน พอทำหน้าที่การงานแล้วนะ พอใจสงบแล้ว มันไปจับเวทนาได้ มันพิจารณาเวทนา มันถึงจะมีผลกำลัง มีการต่อสู้กับเวทนา

ไอ้ที่นี่ไม่มีอะไรเลย ตั้งโรงงานกษาปณ์เลย จะปั๊มแบงก์ จะปั๊มเวทนา จะปั๊ม อริยทรัพย์ จะปั๊มอริยภูมิเลย นี่มันก็ว่ากันไปนะ ถ้าคนมีพื้นฐาน เงินทองทุกคนก็ปรารถนากันทั้งนั้นแหละ แต่วิธีจะได้เงินได้ทองมา มันก็อยู่ที่วิชาชีพของใครวิชาชีพ ของคนๆ นั้น แล้วทำสิ่งใดเป็นผลตอบแทนมา เป็นเงินเป็นทองขึ้นมา มันก็เป็นหน้าที่ การงานของเขา นี่ก็เหมือนกัน เราจะพิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม สติปัฏฐาน ๔ มันก็ ต้องมีสมณะ คือมีจิตใจสงบร่มเย็นแล้ว แล้วไปเจอเวทนา พิจารณาเวทนา มันก็จะเป็น ผลงานขึ้นมา

คนเรานี้ไม่รู้เหนือรู้ใต้เลยก็บอกจะสู้กับเวทนา สู้กับเวทนา คนเรานี้ะไม่มีการ ฝึกฝนเลย จับหัวมันขึ้นมา ยัดเข้าไปใส่เสื่อเลย บอกให้สู้กับเสื่อ เสื่อมันกินตายหมดเลย ถ้ามันจะสู้กับเสื่อ เออ ที่นี่มีเสื่อนะ ระวังตัวให้ดีนะ เอ็งมีอาวุธจะสู้กับเสื่อไหม? เสื่อมัน เข้าไป ถ้าผลอเสื่อมันตะปบนะ มันกินเลยนะ ถ้ามันจะเข้าสู้กับเสื่อมันต้องมีสติ มีปัญญา นะ ต้องมีอาวุธไปสู้กับมันนะ ถ้าสู้กับมัน ถ้าจับเสื่อได้ เสื่อนั้นเอามาเป็นประโยชน์ได้นะ เสื่อเอามา ทุกคนก็จะมาคิดว่าเสื่อนั้นมันรูปร่างเป็นแบบใด

นี่ถ้าจิตสงบแล้วไปเห็นเวทนาขึ้นมา มันจับเวทนาได้มันก็พิจารณาเวทนาได้ มัน ก็พอต่อสู้กับเวทนาใช่ไหม? ไอ้ที่นี่ไม่รู้เหนือรู้ใต้เลยนะ จะตะบี้ตะตันล่อกับเวทนา พอ เวทนามานี้หัวทิ่มดินเลย เจ็บปวดกันหัวปักดิน จิตสงบบ้างหรือยัง? จิตมันเป็นไปไม่ได้ หรือไม่ ถ้าเป็นไปไม่ได้มันก็มีของมัน นี่มันมีพื้นฐานของมันมา ถ้ามีพื้นฐานของมันมา มัน ก็สู้กับเวทนาได้ แต่ถ้าคนไม่มีพื้นฐานเลยนะ เวทนามาก็จะสู้กับมันเลย เจอเสื่อก็วิ่งเข้า ไล่เลย เรียบร้อย เสื่อมันกินหมดคนนะ

เวทนามันเป็นอย่างไร? เวทนานี้ เพราะกาย เวทนา จิต ธรรม มันเป็นสติปัฏฐาน ๔ สติปัฏฐาน ๔ มันจะมีได้ต่อเมื่อจิตสงบ คำว่าจิตสงบหมายความว่าถ้ามีจิต จิตนี้มันไป จับกาย เวทนา จิต ธรรม พิจารณาได้ มันมีผู้พิจารณา เพราะผู้ที่ไปพิจารณา ผู้ที่มีวิชา ผู้ ที่มีกิเลสในหัวใจ มันจะสำรอกกิเลสของมันออก มันก็ต้องตรวจสอบ ต้องพิจารณา ต้อง ไคร่ครวญในใจของตัวเพื่อให้มันคลายทิฐิมานะ คลายความเห็นผิดอันนั้นออกไป

การพิจารณาเวทนาก็พิจารณาเพื่อให้จิตมันฉลาดขึ้นมา จิตมันฉลาดขึ้นมา เวทนา ก็สักแต่ว่าเวทนา เวทนามันหายไป เวทนามันก็ไม่มี แล้วเวทนาเป็นเรา เราเป็นเวทนา เพราะอะไร? เพราะมันไม่มีสมณะ เพราะมันไม่มีจิต ไม่มีผู้รับผิดชอบที่ไปพิจารณา แล้ว พอทำจิตให้สงบ ทำจิตให้สงบก่อนแล้วไปพิจารณา ทำไมต้องทำความสงบ มันเป็น สมณะ มันไม่เห็นมีประโยชน์อะไรเลย มันไม่เห็นใช้ปัญญาเลย พวกสมณะนี่พวกโง่ พุท ุโธนี่พวกที่ไม่มีปัญญา ทำอะไรก็..

คนโง่นี้มันอวดฉลาด แล้วมันก็พูดพร้อยๆ ว่ากันไป เวลาครูบาอาจารย์ของเรา เห็นไหม ท่านเป็นนักปฏิบัติขึ้นมา ท่านบอกว่าต้องทำให้จิตสงบก่อนนะ ใครถ้าจิตสงบ แล้วมันมีรากมีฐาน มีกำลังขึ้นมาแล้ว เราจะทำงานสิ่งใดมันก็เป็นประโยชน์ขึ้นมาจะ ถ้า จิตไม่สงบเลย ทำสิ่งใดมันก็เป็นเรื่องโลกๆ นะ แล้วโลกก็เป็นตรรกะ เป็นวิชาการ เป็น สิ่งที่ใคร่ครวญขึ้นมาทัน ใครๆ ก็พิจารณาได้ใช่ไหม? นี่ทุกคนก็นับเงินเป็น ทุกคนก็รู้ว่า เงินคืออะไร? ทุกคนนี้เห็นเงินก็นับได้ทั้งนั้นแหละ แต่เงินนั้นเป็นของเราหรือเปล่า?

ถ้าเงินของเรา เงินนี้มันได้แต่ใครมา? เงินที่ได้มาเราก็ต้องมีหน้าที่การงานขึ้นมา เราทำหน้าที่การงาน เราทำธุรกิจของเราขึ้นมา มันก็มีเงิน มีทองขึ้นมา ถ้ามีปัญหาขึ้นมา จิตเป็นสมณะ จิตมีความสงบแล้ว จิตพิจารณาของมัน มันก็มีของมัน มันก็เป็นของมัน มันก็ทำของมันได้ ถ้าทำของมันไม่ได้นะ เวทนาสู้กับเวทนา มันจะให้คนมือเปล่า มือเปล่ายังพอทนนะ ให้เด็กไร้เดียงสาไปสู้กับเสือ ไอ้เด็กมันก็ว่ามันเก่งๆ มันก็วิ่งไปสู้กับ เสือ โธ่ มันตบที่เดียวเท่านั้นแหละ เข้าไปนี่มันตบที่เดียวกระเด็นเลยนะ

นี่ก็เหมือนกัน โอ๊ย แล้วพอตบที่เดียวเด็กมันก็ไม่รู้ใช่ไหม? พอเด็กไม่รู้มันก็จะ สู้ใช่ไหม? สู้กับเวทนา จะสู้กับเสือ แล้วก็ร้องโอดโอยกัน อู๊ย เจ็บ อู๊ย ปวด อู๊ย ลำบาก มัน ไปสู้กับเสือด้วยมือเปล่า มันไม่ทำความสงบของใจก่อน ถ้าใจมันสงบระงับแล้ว มันจะ ไปสู้กับเสือ อืม มา เราก็พร้อมแล้วว่ะ อารุขก็มี ทุกอย่างก็มี อ้าว เสือกก็เสือกเว้ย วันนี้จะ สู้ กับเสือ มันก็ได้ใจ นี่ถ้าครูบาอาจารย์ท่านเป็นธรรมขึ้นมาจะ ท่านค่อยๆ สอนขึ้นมา

ไอ้พวกเรา เห็นไหม เวลาไม่ศรัทธาก็ไม่ศรัทธาเลย พอศรัทธาขึ้นมา ก็จะเป็นพระ ุอรหันต์ให้ได้ ต้องพิจารณาสติปัญญา ๔ จะเป็นพระอรหันต์ให้ได้ พอศรัทธาแล้วพรุ่งนี้ จะเป็นพระอรหันต์เลยละ แต่ถ้าไม่ศรัทธาจะ ไอ้คนไปวัดนี้โง่ เขาอยู่บ้านหน้าที่การงาน เขาก็มีทำ ไอ้คนไปวัดนี้ทำไมมันไม่มีงานทำหรือ? เออ ไม่รับผิดชอบเนาะ คนไปวัดเป็น

คนที่ไม่รับผิดชอบ สังคมนี้นะ รับผิดชอบต่อสังคม ต้องรับผิดชอบต่อสิทธิ ช่วยกันดูแลสังคมสิ
ไอ้ที่ปลื้มตัวคนเดียวจะไปเอาตัวรอด อู๋ย หนีสังคม ใจไม่สู้ เวลามันไม่ศรัทธานะ เวลามัน
ศรัทธาออกพุงนี้มันจะเป็นพระอรหันต์

นี่เวลากิเลสมันอยู่กับใจมันทำให้เสียหายไปหมด ฉะนั้น วิธีสู้กับเวทนา นี่มันมี
อยู่แล้ว เราพูดไว้เยอะมาก ฉะนั้น จะเทศน์ว่าให้ไปบอกกันมันเกินไป มันเหมือนมันง่าย
เกินไป เวลาสมัยพุทธกาล เห็นไหม เวลาเขาจะไปศึกษาเขาต้องไปตัดศิลามันเป็นแค้น
ไกลมากนะ เขาต้องเตรียมอาหาร เตรียมทุกอย่างไปพร้อม นี่เวลาเขาไปศึกษา เขาไป
ศึกษาด้วยความจริงใจ ไอ้ที่มันจะกดในอินเทอร์เน็ตไง ไอ้โฮ อาจารย์มันอยู่ในห้อง เออ
กูนอนด้วย แล้วก็กดอินเทอร์เน็ตด้วย เออ อาจารย์ก็สอนกูด้วย กูก็นอนกระดิกดินด้วย
ต่อไปมันเป็นอย่างนั้นไปหมด แล้วคิดดูสิมันจะภาวนา มันจะภาวนา เออ นี่พูดถึงเวทนา
นะ

ข้อ ๕๐๓. ไม่มี

ข้อ ๕๐๔. นะ นี่เขายกเลิกแล้วละ

ถาม : ๕๐๔. เรื่อง “เราผลอ แล้วเขาจวยโอกาส”

ตอบ : นี่คำถามเขียนมาเยอะ ทีนี้เราก็ตั้งใจว่าคำถามนี้เราไม่อ่านอยู่แล้ว
เพราะว่าคำถามมันเป็นการถามแบบว่า คำถามแบบเด็กไร้เดียงसानะ เด็กไร้เดียงสา
หมายความว่า ถ้าเมื่อจิตใจของเรายังไม่เข้มแข็ง เราจะเห็นสิ่งใดเป็นเรื่องทุกข์ยาก เรื่อง
สิ่งที่หนักหนาสาหัสสาครรจ์ไปหมด แต่ถ้าเรามีความเข้มแข็งขึ้นมา สรรพสิ่งทั้งหลายใน
โลกนี้มันอยู่ข้างนอก มันทำลายหัวใจเราไม่ได้หรอก มันจะเข้ามาไม่ได้เลย สังเกตได้
ไหม เรื่องนอกบ้านเรา ถ้าเราไม่เอาเข้ามาในบ้านเรา มันจะเข้ามาในบ้านเราได้ไหม?

ไฟในไม่เอาออก ไฟนอกไม่เอาเข้า ถ้าไฟนอกเราไม่เอาเข้ามานะ ไฟนอกบ้านเรา
ไม่เอาเข้ามา นี่มันจะเผาเราได้ไหม? ไฟนอกบ้านมันเอามาเผาเราไม่ได้หรอก แต่นี่เราไป
เอามันเข้ามาเอง เวลาไฟในนี่นะ ไฟในมันก็เผาจนหัวใจเราอยู่ที่นี่ ไฟในต้องให้ดับ มันไม่
ดับ มันจะไปเผาคนอื่นไง เวลามันทุกครั้งร้อนขึ้นมามันจะไปจุดไฟเผาคนทั้งบ้านทั้งเมือง
เลยนะ แต่ถ้าเรามีสติปัญญาขึ้นมา เห็นไหม นี่เวลาลมพัดใบไม้ไหว

ถ้าเราไม่ให้ลมพัดใบไม้ไหวนะ คุณลลมพัดใบไม้ไหว แล้วมันได้ประโยชน์
 ใดล่ะ? มันก็เป็นเรื่องธรรมชาติใช่ไหม? ถ้าใบไม้มันแก่ มันโค่นลมแรงใบหลุดนะ ใบ
 นี้หลุดจากขั้วเลย ตกจากต้นลงดินเลย นี่ถ้าเราไม่ให้เป็นใบไม้ไหว คุณสิมาหาใบตอง
 แห่ง เวลาใบไม้มันไหวนี้มันมีเสียงดังขึ้นมา หมามันเห่านะ นี่ก็เหมือนกัน จิตใจของเรา
 เราไม่เข้มแข็งของเรา ถ้าจิตใจของเราเข้มแข็งนะ เราจะไม่ให้สิ่งที่ว่าเราผล่อขึ้นมา แล้ว
 จะมีสิ่งใดเข้ามาทำลายเรา เราผล่อ เราผล่อก็คือเราผล่อ เราผล่อก็คือเราเป็นของเราเอง
 ถ้าเราไม่ผล่อ

ถ้ามีครูบาอาจารย์ที่ดี สิ่งที่คุณครูบาอาจารย์ที่ดี เราก็เอาสิ่งนั้นนะ คุณผู้ที่สูงกว่า จิตใจ
 ที่สูงกว่า เขาจะดึงจิตใจที่ต่ำกว่าขึ้นมา จิตใจที่ต่ำกว่า มันจะดึงจิตใจที่สูงกว่าไม่ได้หรอก
 จิตใจนะ คุณสิเราไปศึกษากับพระองค์ไหนก็แล้วแต่ ถ้าพระองค์นั้นจิตใจเขาต่ำกว่า ต่ำกว่า
 ที่ไหน? ของเหลือทิ้ง ของเศษ ของทิ้งนะ โยมเอามาทำบุญนี้ของเศษ ของทิ้ง ของเศษ
 ของทิ้งเพราะอะไร? เพราะสิ่งนี้เราแสวงหามาใช่ไหม? เราจะทำทานเราเสียสละใช่ไหม?
 ของเศษ ของทิ้ง นี่ฆราวาสเขาทิ้งแล้ว หัวคำๆ เขาทิ้งทิ้งนั้นแหละ

สิ่งปัจจัยเครื่องอาศัยนี้เขาทิ้งแล้ว แล้วไอ้หัวโล้นๆ มันไปหาของที่เขาทิ้ง ของเขา
 ทิ้งแล้ว แล้วมันยังไปหามา จิตใจเขาต่ำกว่าหรือจิตใจเขาสูงกว่า? ถ้าจิตใจเขาต่ำกว่าเรา
 ต้องไปกลัวเขาอีกไหม? นี่ถ้าจิตใจเขาต่ำกว่า เขาจะทำอะไรเราได้? นี่เขาบอกว่าเขามา
 ครอบงำจิตใจของเรา แล้วเขาก็มาเรียกร้องเอาผลประโยชน์นะ เราก็ต้องเอาผลประโยชน์
 ไปส่งส่วยเขา เราต้องไปให้เขา นี่ถ้าเรารู้ เรารู้ว่าของทิ้ง คุณสิเราเป็นฆราวาสหัวคำๆ เรายัง
 เสียสละ เรายังทิ้งได้ แล้วเขาเป็นอาจารย์ของเรา เขาเป็นพระของเรา เขายังแสวงหาสิ่งนี้
 อยู่ จิตใจเขาต่ำกว่าเราหรือสูงกว่าเรา?

ถ้าจิตใจเขาต่ำกว่าเรา เขาจะมาสอนสิ่งใดเราได้? แล้วพอจิตใจเขาต่ำกว่าเรา เรา
 ไปกลัวสิ่งใดว่าเขาจะมาครอบงำจิตใจของเรา เขามาครอบงำจิตใจของเรา เขามาทำให้เรา
 ทุกข์ร้อน เขามาทำให้ทุกข์ร้อนเพราะอะไร? เพราะเราไปหาเอง เราไปหาเอง ฝนนอก
 เห็นไหม ฝนในไม่ให้ออก ฝนนอกไม่ให้เข้า เราไปเอาไฟจากข้างนอกเข้ามาเผาเราเอง
 เพราะอะไร? เพราะลมพัดใบไม้ไหวไง ถ้าลมพัดใบไม้ไหว ลมพัดใบไม้ไหวหมายถึงว่า
 จิตใจเราอ่อนแอ จิตใจเราไม่มีจุดยืนเลย ถ้าจิตใจเรามีจุดยืน เห็นไหม เรามีศีลเป็นความ
 ปกติของใจ

ถ้าเรามีศีลเป็นความปกติของใจ คุณิเขาจะทำสิ่งใดส่งมา เขาจะทำสิ่งใดต่อเรานะ เขาทำก็เขาทำ นี่ฝ่ามือจะไปปิดกั้นท้องฟ้าได้อย่างไร? ฝ่ามือปิดกั้นท้องฟ้าไม่ได้หรอก เราจะบอกให้สังคมในโลกลี้ ทุกคนเป็นคนที่มศีลธรรม เป็นคนที่เรียบร้อยทั้งหมดมัน เป็นไปได้อย่างไร? มันเป็นไปไม่ได้หรอก โลกธรรม ๘ สรรเสริญ นินทามันมีอยู่อย่างนี้ ของเก่าแก่ ธรรมะเก่าแก่ นะ สรรเสริญ นินทาเป็นธรรมะเก่าแก่ มีลาภเสื่อมลาภ มียศ เสื่อมยศ มันของเก่าแก่ทั้งนั้นแหละ แล้วเราบอกว่าจะให้มันเรียบร้อย ให้มันอยู่ในกรอบ หมด

เราเองนี่ลมพัดใบไม้ไหว จิตใจเราอ่อนแอ จิตใจเราสั้นไหว จิตใจเราเจอสิ่งใดเราก็อหวั่นไหวไปกับเขา ถ้าจิตใจเราไม่หวั่นไหวไปกับเขา นะ ถ้าเขาดี เป็นครูบาอาจารย์ของเรา คุณิคนจนผู้ยิ่งใหญ่ คุณิหลวงตาเรานี่คนจนผู้ยิ่งใหญ่ มีบริวาร ๘ หาเงินเพื่อสังคม หาเงินเพื่อประเทศชาติ ทองคำ ๑๓ ตัน เงินดอลลาร์เงินสด นี่หาเงิน นี่คนจนผู้ยิ่งใหญ่ เห็นไหม คุณิเขาเสียสละไง คนจนผู้ยิ่งใหญ่ คือคนเสียสละให้เห็นๆ เสียสละแม้แต่ปัจจัย เครื่องอาศัย

นี่เรามองกันอย่างนั้นนะ แต่ถ้าเราเป็นลูกศิษย์ เราอยู่กับครูบาอาจารย์ เราจะรู้เลยว่าเวลาผู้ที่ปฏิบัติขึ้นไป ธรรมะมันอยู่ฟากตาย ชีวิตนี้เสียสละมาแล้ว เวลากิเลสมันโดนเบียดเบียนเข้าไป มันจะเข้าไปครอบงำ นี่ไฟใน ไฟในมันจะเข้าไปครอบงำหัวใจเลย มีมึงต้องตายนะ มีมึงต้องตาย มันจะบอกว่าเราทำไม่ได้ไง คือมันจะบอกว่าถ้าทำต่อไป ถ้าจะชนะกิเลสไป ต้องตาย ต้องวิกฤติ เพื่อให้ทุกคนอ่อนแอ ให้ทุกคนยอมรับกับกิเลสนั้น แล้วถ้าคนจะไปสู้กับมัน เห็นไหม ธรรมะอยู่ฟากตาย อยู่ฟากตาย เวลาเข้าไปถึงกิเลส ถึงอวิชชาภายใน มันจะเข้ามาวิกฤติ มันจะมานับป่วนจากภายในให้เราไปไม่รอดเลย แล้วถ้าจะไปรอดมันเสียสละชีวิตกันเลย เอาชีวิตนี้เป็นเดิมพัน เอาชีวิตนี้มาตีแข่งกันว่ามันจะเหลือสิ่งใด

ฉะนั้น สิ่งทีบอกว่สิ่งที่เป็นสมบัติภายนอก มันเรื่องเล็กน้อยมากนะสำหรับผู้ที่มีคุณธรรมจริง ถ้าสมบัติผู้ที่มีคุณธรรมจริง สมบัตินี้เรื่องของทังมันของเล็กน้อยมาก คุณิคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ทอง ๑๓ ตัน โลกเขามีค่าไหม? โลกเขามีค่าใช่ไหม? เงินดอลลาร์ละ? เงินบาท แล้วยังช่วยเหลือโรงพยาบาลในประเทศไทยทั้งประเทศไทย นี่คนจนผู้ยิ่งใหญ่ไง

ของทิ้ง ของทิ้งแต่มันเป็นประโยชน์โลก เขาเอามาเป็นประโยชน์กับโลก แม้แต่ชีวิตนี้ยังทิ้งได้

ถ้าครูบาอาจารย์ของท่านเป็นจริงอย่างนั้น เราสาธุ เราฟัง นี่ไงอันนี้เป็นน้ำอมตะธรรมข้างนอก ไฟนอกไม่เอาเข้าใน ไฟในไม่เอาออก แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ของเรา เราอยากได้ เราอยากได้คุณธรรมอันนั้น เราอยากได้ฟังคำสั่ง คำสอนอย่างนั้น เราอยากได้คำเตือนใจแบบนั้น ถ้าคำเตือนใจแบบนั้นมันจะสะกิดหัวใจ มันจะทิ่มเข้าไปหัวใจให้เราถึงกับผงะเลย ถ้าถึงกับผงะ เห็นไหม กิเลสมันเปลว กิเลสมันคิดว่ามันไม่มีคุณธรรมสิ่งใดจะเข้าไปถึงตัวมันได้ แต่ถ้าครูบาอาจารย์ของเรามีธรรมจริงนะ นี่เวลาแสดงธรรมออกมา ธรรมอันนั้นมันจะทิ่มเข้าไปกลางหัวใจ เพราะมันทิ่มกิเลส พอมันทิ่มกิเลสเราก็ผงะเลย

สิ่งนี้ ถ้าสิ่งนี้ เราแสวงหาสิ่งนี้กัน เราแสวงหาความจริงกัน แต่ถ้าเขาต่ำกว่าเรา เห็นไหม เขาแสวงหาเพื่อปัจจัย เขาแสวงหาของทิ้งไป ของโลก ของทิ้ง ถ้าแสวงหาของทิ้งเพราะมันเป็นสมบัติสาธารณะ ไม่มีใครเป็นเจ้าของจริง อาศัยเป็นเครื่องอยู่อาศัยชั่วคราว แล้วถ้าใครแสวงหาสิ่งนั้น จิตใจเขาต่ำขนาดนั้น เราไปฟังเขาทำไม? เราทำไมต้องไปฟังเขา? ถ้าเราไม่ฟังเขา สิ่งที่ว่าเขาทำมาถึงเรา เขากลับแก้งเรา เขาทำลายเรา ไม่มีใครทำลายเรา เพราะลมพัดไบไม่ไหว มันทำลายตัวมันเองไง ถ้าลมพัดมาไบไม่มันจะไหวธรรมชาติของมัน

ในมหายาน เห็นไหม นี่ลมพัด ลมพัดหรือธงไหว ธงไหวหรือลมไหว? นี่เขาเถียงกันไง นี่เวลาลมพัดมาธงมันสะบัด เขาบอกว่าธงมันสะบัดเพราะลม อีกองค์หนึ่งก็บอกว่าถ้าไม่มีธงมันจะสะบัดได้อย่างไร? แต่อาจารย์ที่เขาเห็นพระเถียงกันอยู่นะ อาจารย์เขาู้จริงนะบอกว่า

“หัวใจของท่านสององค์นี้ไหว”

หัวใจท่านสององค์นี้ไหว ไอ้คนที่เถียงกันนี้ไหว มันไม่ใช่ธงไหวหรือลมพัดไหว ใจมีนี้ไหว พอใจปล่อยหมด ไอ้นั้นมันก็ธรรมชาติใช่ไหม?

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าลมพัดไบไม่ไหวมันก็เรื่องของธรรมชาติ นี่ก็เหมือนกัน ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติ แล้วลมพัดไบไม่ไหวเอ็งเป็นพระอรหันต์หรือยังละ?

เพราะธรรมะเป็นธรรมชาติใจ เอ็งก็เห็นอยู่นี้เอ็งเป็นพระอรหันต์หรือยังล่ะ? เอ็งก็ไม่ใช่ ไม่ใช่เพราะอะไร? ไม่ใช่เพราะมันไม่มีหัวใจ ไม่มีหัวใจที่พิจารณา ไม่มีหัวใจ ถ้ามีหัวใจมันก็เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง มันก็เป็นสติปัญญา ๔ ถ้าเอ็งไม่มีหัวใจนะเอ็งก็เถียงกันไปสิ เอ๊ะ ลมไหวหรือธงไหว?

อ้าว เอ็งก็เถียงกันไปสิ เเถียงกันไม่จบหรืออีกคนหนึ่งก็ว่าเพราะมันมีลมของมัน ถึงโบก อีกคนหนึ่งว่าถ้าไม่มีลมมันจะโบกได้อย่างไร? แต่สุดท้ายแล้วไอนั้นมันเป็นเรื่อง ธรรมชาติ เรื่องจากภายนอก แต่หัวใจเอ็งนี้ไหว แต่ถ้าหัวใจเราสงบแล้ว เห็นไหม นี่สิ่งนี้ ไฟในไม่เอาออกแล้ว แล้วจะดับไฟจากภายใน แต่ที่มันไฟข้างนอกแล้วไปเอาเข้ามา มัน เรื่องของเขา มันเรื่องของพระ เรื่องของพระ แล้วเรารู้ๆ เราก็บอกว่าเขาไม่ดี เขา เรียกเรื่องแต่ผลประโยชน์ แล้วเราเอาเข้ามาเผาเราทำไม? แล้วเอาเรื่องอย่างนี้มาเผาเรา ทำไม?

ถ้าเราไม่เผาเรา อ้าว มันมีผลกับร่างกาย มันมีผลกับการปฏิบัติ ร่างกายของเรา จิตใจของเรายังคุมไม่ได้แล้วใครจะคุม? ในเมื่อจิตมันอยู่กลางอก จิตมันก็ควบคุมร่างกาย อยู่ แล้วถ้าจิตมันควบคุมร่างกายอยู่นี้ จิตมันไม่เข้าใจร่างกายอยู่นี้ แล้วใครจะคุม? เขาจะ ส่งอะไรเข้ามาเรื่องของเขา นี่เวลาที่เรื่องของกรรมนะ เวลากรรม สิ่งที่เป็นเวร เป็น กรรมนั้นะ มันจะให้ผลตอบสนอง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เชื่อเรื่องกรรม ทำ ดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

เวลาพระโมคคัลลานะท่านพิจารณาของท่าน จนท่านสมุจเฉตปหาน จนเป็นพระ อรหันต์นะ นี่เวลาพิจารณา เห็นไหม พังธรรมจากพระสารีบุตรมาเป็นพระโสดาบัน ฝึกฝนมาเต็มที่แล้วไปฝึกกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาว่างเหงาหาวนอน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปสอนโดยฤทธิ์เลย

“โมคคัลลานะ ถ้าเธอว่างนอนให้ตริกในธรรม ให้แขนหน้าดูดาว ให้เอาน้ำลูบ หน้า ถ้าเธอว่างนอนนั้นก็ให้นอนซะก่อนแล้วค่อยมาพิจารณา”

ท่านพิจารณาจนเป็นพระอรหันต์นะ นี่โทษของกรรม เวลาเศษของกรรม เห็น ใหม่นี้เวลาลิทธิอื่น ศาสนาอื่น บอกว่าจะทำลายศาสนาพุทธจะทำลายที่ไหนก่อน? ก็ ต้องทำลายที่อัครสาวกเบื้องซ้ายนี่ก่อน เพราะว่าเป็นผู้มีฤทธิ์ เป็นผู้ส่งเสริม

พระพุทธศาสนา นี่จ้างคนมาฆ่า เหาะแล้วเหาะเล่า เหาะหนีนะ สุดท้ายแล้วพิจารณานะ
อ้อ มันเศษกรรมของเรา

นี่คำว่าเศษกรรมนะ คนเรานี้เวลากรรม ตามกรรมตามเวรนั่นเรื่องหนึ่งนะ นี่พระ
อรหันต์เวรกรรมที่ใจมันไม่มี แต่เศษของกรรม เศษเหลือทิ้งที่ได้ทำไว้ยังตามมานะ อ้อ นี่
มันเศษกรรมที่เราสร้างไว้เอง เห็นไหม นั่งเฉยให้เขาทุบนะ ให้เขาทุบจนตาย พอตาย
เสร็จแล้วนะ นี่ด้วยใจที่เป็นธรรม ไม่หวั่นไหวกับสิ่งใดๆ เลย เพราะถ้าอย่างเรานี้นั่งปวด
หน้อยก็ปวดแล้ว แล้วเขาทุบ ใจมันจะอยู่ในหัวใจไหม? เขาทุบทีหนึ่งก็มึงฆ่ากูทำไม?
มันทุบก็จะล่อเขาแล้ว มันจะสงบได้อย่างไร? ถ้าสงบไม่ได้ ฤทธิ์มันจะอยู่ไม่ได้ไง

ฉะนั้น เวลาทุบจนตายไปแล้วนะ พอใจก็ไปแล้ว เพราะตายแล้ว ผลงานสำเร็จ
แล้ว นี่จิตใจที่ยังอยู่ ด้วยฤทธิ์รวมร่างกายนี้ขึ้นมาเป็นปกติ แล้วเหาะไปหาองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า ไปลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าจะปรินิพพาน องค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “แล้วแต่สมควรแก่เวลาของเธอเถิด”

พอลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พอจะไปองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้าบอกให้เธอสอนน้องก่อน เหาะขึ้นไปลงมาแล้วก็เทศน์ เหาะขึ้นไปลงมาแล้วก็เทศน์
สุดท้ายแล้วก็เหาะกลับไปทีเดิม พอคลายฤทธิ์ออกนะ ร่างกายนั้นก็ละเหมือนเก่า แล้ว
พระตามไปก็ไปเก็บ ไปเก็บไว้แล้วทำฌาปนกิจเผา

นี่พูดถึงเศษกรรมนะ เศษกรรมมันมี ฉะนั้น คำว่าเศษกรรมมี เวรกรรมที่สร้างมา
อย่างใด แล้วพอเราเจอเศษเวร เศษกรรม เราก็ต้องมีสติ มีปัญญา อย่าไปไม้ไหว อย่าสั้น
อย่าไหว ถ้าสั้นไหวอย่างนี้ คิดดูสิถ้าสั้นไหวนะ คูสิกีฬา เห็นไหม ฟุตบอล มวย ไครคุม
เกม มวยเวลาต่อยกัน ถ้าเขาคุมเกมได้นะเขาชนะ ๑๐๐ เปอร์เซนต์ นี่บอลก็เหมือนกัน ถ้า
ฟุตบอลนะ ถ้าเกมของเขาชนะ เขาคุมอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งเล่นไม่ได้เลย ขยับไม่ได้เลย
มันแพ้วันยังคำ แล้วนี่เราภาวนาจะให้เขามาคุมใจเราทำไม?

ใจของเรา อยู่กลางหัวอกนี้ยังต้องให้ใครมาบัญชา ใจของเรานะ เราเลือกสิ
อาจารย์องค์ไหนดี อาจารย์องค์ไหนไม่ดี อาจารย์องค์ไหนดีเราก็เชื่อฟัง เชื่อฟังด้วยเหตุ
ด้วยผล พอคำว่าเชื่อฟังนะ เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม กา

ลามสูตร อย่าเชื่อว่าอาจารย์ของตัว อย่าเชื่อว่าสิ่งที่สอนมาแล้วเราเข้าใจได้ อย่าเชื่อว่าสิ่งที่สอนมาแล้วเราอนุโลมแล้วเหมือนกับเรา

กาลามสูตรนะไม่ให้เชื่อ ความเชื่อมั่นแกกเลสไม่ได้หรอก มันจะแกกเลสได้ ต่อเมื่อเราพิจารณาของเราไป เราเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ตามความเป็นจริง เห็นตามความเป็นจริงเพราะจิตมันสงบ พอจิตมันสงบมันจับได้ จับได้พิจารณาได้ พอพิจารณาได้มันปล่อยวางได้ ปล่อยวางคือตัดทั้งคปทาน แล้วถ้ามันสมุจเฉตคปทานมันทำลายหมดเลย เราทำลายของเราเองนะ คุณิเบงกัต่อหน้านี้เผาหมดเลย เบงกัมากองไว้นี้แล้วเผาเบงกัหมดเลย อิม เงินล้านถูกเผาเกลี้ยงเลย เงินล้านมันเผาหมดแล้ว อ้าว แล้วเหลืออะไรล่ะ? เหลืออะไร?

ไอ้เงินล้านหนึ่งนี้จะเผา เอาเงินล้านไปซ่อนไว้ก่อนไง แล้วก็จะเผาเงินล้านนี้ไป แต่ไอ้เงินล้านก็ยังนั่งทับอยู่ที่นี่ อีก ๕ ปีมีงก็ไม่ได้ทำ มีงไม่มีสิทธิ์หรอก เงินล้านมีงเผา มันต่อหน้า พอมันเผาแล้วนี่ อิม เพราะจิตมันสงบแล้ว พอจิตมันจับได้ กาย เวทนา จิต ธรรม ตามความเป็นจริง เวลามันพิจารณาของมันไปมันเป็นไตรลักษณ์ไง มันเป็นไตรลักษณ์คือมันตั้งอยู่ มันย่อยสลายไป ย่อยสลายไปต่อหน้า เหมือนเผาเงินล้านนั้น เผาเงินเอ็งกล้าเผาไหม? เอ็งกล้าเผาเงินล้านไหม?

เฮ้อะ โอ๊ย เผาเงินล้านนี้สั้นเลย แต่เวลาถ้าจิตมันสงบนะ มันพิจารณาของมันนะ ธรรมะมันมีคุณค่ามาก จะก็ร้อยล้านก็เผา มีคุณค่าขนาดไหนก็เผา แต่ไม่ใช่อย่างนั้น พอจิตสงบมากอดไว้นะ อู๋ นิพพาน นิพพาน ยังไม่ได้ภาวนาเลยมันบอก นิพพาน เงินบาทหนึ่งมันก็ไม่กล้าเผา อย่าว่าล้านหนึ่งเลย อยากได้ อยากดีจนไม่มีสติปัญญา อะไรผ่านมาก็กระโดดเกาะเลย นิพพาน นิพพาน นิพพาน มันจะพูด มันจะนิพพานอะไรของมัน? นี่ไงมันไม่กล้าทำ มันไม่กล้า มันไม่เป็นไป เพราะอะไร? เพราะมันอ่อนแอ ถ้าจิตสงบแล้วนะมันพิจารณาของมัน ถ้าพิจารณา พิจารณาอย่างไร?

นี่ครูบาอาจารย์ของเรา ธรรมเนียมของเราเป็นแบบนี้ คือทำตามความเป็นจริงแล้ว เห็นตามความเป็นจริงกันมาตลอด แต่เห็นครูบาอาจารย์ทำก็ไปจำกันมา ใครพูดมาก็เออ นิทานก็จำไว้ แล้วก็ไปพูดต่อ ฟังเขาเล่าว่า แล้วก็ไปพูด อู๋ บรรลุธรรม อู๋ นี่บารมีสูงมาก อู๋ ฐูปไปหมด จำจีปากเขามา ฟังนิทานมา ฟังครูบาอาจารย์เทศน์มา แล้วมันก็ไปไม่ต่อ ไอ้คนที่มาปฏิบัติก็โง่ไปเชื่อเขาอีก เขาพูดอะไรก็ฟังเขา นี่ลมพัดใบไม้ไหว หัวใจ

เราอ่อนแอเกินเกินไป ถ้าหัวใจมันอ่อนแอเกินไปนะ เพราะในวงกรรมฐานเรา ครูบาอาจารย์นี้ ธรรมสากัจฉา เอตมมุงคผลมุตตม

หลวงตานี้ะท่านฟังอุปัชฌาย์ของท่าน คือหลวงพ่อบุญ ธรรมเจดีย์ ท่านทำเป็นเจ้าคณะภาค เวลาท่านเทศน์นะ “นิพพานเป็นอนัตตา นิพพานเป็นอนัตตา” หลวงตาท่านนั่งฟังอยู่ด้วยนะ นี่เราจะบอกว่าในวงกรรมฐาน ในวงของครูบาอาจารย์เรา เวลาท่านนั่งฟังท่านรู้ของท่านนะ นี่หลวงตาท่านเทศน์บ่อย ท่านบอกว่าอุปัชฌาย์เราเทศน์เอง ที่วัดโพธิสมพร ท่านนิมนต์หลวงตาไปด้วย หลวงตาไปเทศน์เหมือนกัน แล้วพอฟังถึงอุปัชฌาย์เทศน์ “นิพพานเป็นอนัตตา นิพพานเป็นอนัตตา” ท่านฟังแล้ว ฟังแล้วท่านเก็บไว้ในใจ พอเก็บไว้ในใจท่านก็รออุปัชฌาย์กลับไปก็ปฏิบัติ ท่านตามไปที่ปฏิบัติ

“ทำไมท่านอาจารย์เทศน์ว่านิพพานเป็นอนัตตาค่ะ?”

“อ้าว ก็มันเป็นอนัตตาเพราะมันควบคุมไม่ได้ มันควบคุมไม่ได้มันก็เป็นอนัตตาไง”

นี่เวลาลูกศิษย์นะ ลูกศิษย์แบบว่าถนอมน้ำใจกันไง

“แล้วนิพพานมันเป็นนักโทษหรือ? นิพพานมันเป็นนักโทษใช่ไหม? นิพพานมันตกอยู่ในอำนาจอะไรมันถึงจะต้องให้เขาคุมขังไว้? มันคุมขังไม่ได้มันเป็นอนัตตา คำว่าเป็นอนัตตาคือมันรักษาไม่ได้ แล้วต้องรักษาได้ใช่ไหม? ต้องจับมันไว้ใช่ไหม?”

ท่านไปอธิบายให้อุปัชฌาย์ฟัง แล้วเคลียร์กับอุปัชฌาย์ บอกว่านิพพานก็คือนิพพาน นี่เวลาถามว่านิพพานเป็นอนัตตาๆ สรรพสิ่งเป็นอนัตตา มันเป็นสภาวะธรรม สภาวะธรรมเป็นอนัตตา นี่เวลาพูดกันเข้าใจแล้วนะ อิม เออ ก็จริงนะ แล้วตั้งแต่วันนั้นท่านก็ไม่พูดอย่างนี้อีกเลย นี่จะพูดถึงว่าเวลาที่จำเขาเล่าว่า แล้วมาเทศน์ต่อๆ กันไป ถ้าคนเขามีความรู้ คนมีสติปัญญาเขารู้นะ รู้อย่างไร? อย่างเช่นนะ อย่างเช่นเราเจอเหตุการณ์สิ่งใดก็แล้วแต่ เราเจอตามความเป็นจริงใช่ไหม? เวลาเราไปฟังเขาเล่ามา เราจะเรียงลำดับไม่ถูกหรอก

ในทางเทคนิคของช่าง ช่างนี้เวลาเขาทำของเขา เขาจะรักษา เขาจะซ่อมบำรุงของเขาตามวิชาชีพของเขา เขาทำได้เรียบร้อยหมดเลย แต่เราไปยื่นดูนะเราว่าเราทำได้ เราทำ

ได้ พอเราก็อ้อมบ้างนะ พออ้อมเสร็จนะ อะไหล่ยังเหลือเป็นกองเลยยังใส่ไม่ได้ อะไหล่เป็นกองยังกองอยู่เนี่ย เหมือนกัน ไปฟังเขาพูดถึงกรรมะ ฟังเขาเล่ามา แล้วไปพูดต่อ พูดจบแล้วนะมันประกอบขึ้นมาเป็นกรรมไม่ได้ แต่ไอ้คนฟังก็เชื่อๆ กันไป เห็นไหม นี่ถ้าเป็นแบบนี้ เราจะบอกว่าถ้าเป็นครูบาอาจารย์ของเรา ธรรมสากัจฉา เอตมมุงฺกลมฺมุตฺตมฺ เวลามาพูดสนทนาธรรมกัน นี่อันนี้เป็นความจริง แล้วมันจะตรวจสอบกัน

เขาพูดบ่อย ว่าทำไมเราเชื่อมั่นว่าครูบาอาจารย์ของเราเป็นพระอรหันต์? อ้าว เราเชื่อมั่นว่าครูบาอาจารย์ของเราเป็นพระอรหันต์ เพราะนี่อาจารย์จุ่ม ธรรมเจดีย์นี่แหละ ท่านเป็นเจ้าของคณธภาค ท่านเป็นเจ้าของคณธภาคนะ ท่านเป็นอุปัชฌาย์ ท่านบวชลูกศิษย์ลูกหา มาทั้งนั้นแหละ หลวงปู่ขาว หลวงปู่แหวน นี่เจ้าคุณจุ่มเป็นอุปัชฌาย์หมด ฉะนั้น เวลาไปไหนท่านดูแลรักษา ท่านก็เอามาคุยกัน นี่เวลาเอาหลวงปู่ขาวมาคุยกับหลวงตา เอาหลวงตาไปคุยกับหลวงปู่บัว

นี่ครูบาอาจารย์เอามาคุยกัน คือธรรมสากัจฉา คือตรวจสอบกันไง เอาศาสตราจารย์กับศาสตราจารย์มาชนกัน เพื่อให้ศาสตราจารย์กับศาสตราจารย์เคลียร์เรื่องปัญหาทางวิชาการต่อกัน นี่แล้ววิชาการถูกต้องไหม? ถ้ามันชนกัน มันลงกันไม่ได้ มันก็ต้องมีประเด็น แต่ถ้ามันลงกัน มันเหมือนกัน นี่ไง เราเชื่อตรงนี้ไง เราเชื่อเพราะครูบาอาจารย์ของเราท่านเป็นสุภาพบุรุษ ท่านเป็นผู้รู้จริง แล้วท่านเป็นผู้เอาความเป็นจริง ท่านไม่เอาของจอมปลอม ไม่เอา

แล้วในปัจจุบันนี้สังคมสงฆ์เรามันอ่อนแอลงเรื่อยๆ อ่อนแอเพราะว่ามันไม่มีสุภาพบุรุษไง ถ้ามีสุภาพบุรุษ จริงหรือไม่จริงเขาพูดออกมาตามความเป็นจริง ถ้าสุภาพบุรุษนะเขาจะพูดว่าสิ่งนี้จริง สิ่งนี้ไม่จริง แล้วพูดออกมาโดยมีเหตุผลรองรับ ไม่ใช่ว่า จริง จริงเพราะกว่าจริงนะทำไม? จริงเพราะกว่าจริง เออ กว่าจริงนะทำไม? แล้วเหตุผลล่ะ? เหตุผลก็สี่ข้างนี่ไง สี่ข้างนี้แหละเหตุผล เหตุผลคือสี่ข้างไง

นี่ไงที่ว่าอ่อนแออ่อนแออย่างนี้ ถ้าอ่อนแออย่างนี้ ฉะนั้น ถ้าเขาเป็นอย่างไรมันก็เรื่องของเขา นี่เพราะว่าคำถามมันจะมาเรื่อยๆ มันเหมือนพ่อแม่เลี้ยงลูก ถ้าเราคิดว่าลูกของเรามันเป็นเหยื่อเพื่อนมันตลอด พ่อแม่เนี่ยมันต้องดูแลมันจนตายนะ อันนี้ก็เหมือนกัน นี่ก็ถามมาอย่างนี้ เดียวก็ถามมาอีกแล้ว เพราะอะไร? เพราะใบไม้ไหว พอใบไม้ไหวนะ (หัวเราะ) มันก็กดมาไง พอใบไม้ไหวทีหนึ่งนะมันพิมพ์มาแล้ว พับๆ พับๆ แล้วกูก็ต้อง

มานั่งอ่านใบไม้ไหวอยู่นี้ มันไม่ไหวเว้ย มันไม่ไหวถึงพูด ฉะนั้น ญไม่ได้ตอบปัญหาะ
 ญพูดถึงใบไม้ไหว

ฉะนั้น ข้อ ๕๐๕. ไม่มี

ข้อ ๕๐๖. ไม่มี

ข้อ ๕๐๗. ฟังอันนี้นะ

ถาม : ๕๐๗. เรื่อง “อาการระหว่างทำสมาธิ”

ผมมีอาการเกร็ง บิด จิกมือตัวเอง ยกมือขึ้นมาขณะเดินจงกรม บางทีก็เปลี่ยนมา
 เกร็งที่หัวไหล่ จะเหมือนพยายามทำให้ตัวเองเจ็บ เวลาเดินก็เหมือนเดินลากขาข้างหนึ่ง
 เหมือนนักโทษกักขัง จนบางครั้งตอนเดินลืมตาแทบไม่ขึ้น แต่ก็เดินกำหนดพุทโธไป
 ครับ บางทีก็กำมัดเกร็งเอาเล็บจิก บางทีก็หัวเราะเหมือนเยาะเย้ยตัวเอง บางทีก็หายใจ
 ไม่ออก เวลานั้นตัวเหวี่ยง บิดเอวจนทำให้ปวดเกร็งค้างเอาไว้ บางทีก็ต่อยหน้าตัวเอง บาง
 ทีก็เหวี่ยงจนล้มตัวมานอนกับพื้น แต่ก็พยายามรู้พุทโธตลอดครับ ช่วยตอบด้วยครับ
 เพราะกว่าจะหาหลวงพ่อก็คือเดือน

ตอบ : นี่พูดถึงนะ ถ้ากำหนดพุทโธ พุทโธ อาการเกร็ง อาการต่างๆ มันไม่น่า
 เป็น มันไม่มี อาการเกร็ง อาการจิกเนื้อ จิกตัวอย่างนี้ นี่ถ้าเราพุทโธ พุทโธนี่เป็นอะไร?
 พุทโธนี่นะมันเป็นอาการของใจ เราะระลึกพุท เห็นไหม เราะระลึกพุท นี่วิตก วิจารณ์ นี่
 นึกคือระลึก วิตกขึ้นมา วิจารณ์ พุทโธ พุทโธ นี่วิตก วิจารณ์ ปิติ สุข เอกัคคตารมณ์

ถ้าเราทำความสงบของใจ นี่เราทำความสงบของใจ แต่พูดถึงนะ นี่เวรกรรม เว
 กรรมของคนมันมี ถ้าเวรกรรมของคนมันมีนะ ถ้าคนพุทโธไม่ได้ ถ้าพุทโธไม่ได้เราก็ใช้
 ปัญญาอบรมสมาธิ บางคนพุทโธไม่ได้ เขาพุทโธไม่ได้นะ อย่างเช่นเราเกิดมาใช้ใหม่?
 เราเกิดมาจรตนิสัยของเราไม่เหมือนกัน ถ้าจรตนิสัยไม่เหมือนกัน บางคนทำอย่างนี้แล้ว
 ถนัดคล่องตัว บางคนทำไม่ได้ ทำไม่ได้ก็ควรทำอย่างอื่น ทีนี้ถ้าทำอย่างอื่นนะ นี่พอมัน
 เกร็ง เห็นไหม นี่เดินจงกรม เดินจงกรมมันก็เกิดอาการเกร็ง หัวไหล่มันเกร็ง

การเกร็งอย่างนี้นะ คุณถ้าการเกร็งนะเราเปรียบเทียบให้เห็นอาการของตะคริว
 เวลาคนเป็นตะคริวมันควบคุมตัวเองไม่ได้ใช่ไหม? เพราะเวลาเกิดตะคริว เลือกลมมันทำ

เอา น้ำมันจะมีอาการเกร็งเจ็บปวดมาก ทีนี้พอเราเดินจงกรมมันเกิดอาการเกร็ง อาการบิดตัว อาการตัวอ อันนี้มันไม่ใช่การปฏิบัติแล้ว มันไม่ใช่การปฏิบัติหรอก มันเป็นโรค มันเป็นอาการของร่างกาย ร่างกายมันมีปฏิกิริยา ถ้าร่างกายมีปฏิกิริยา เราก็ต้องตรวจสอบว่าทำไมมันเป็นแบบนี้ เราก็ต้องรักษาร่างกาย

ถ้าใครภาวนานะเจ็บไข้ได้ป่วยให้ไปหาหมอ ต้องให้หมอรักษาสภาพร่างกายนี้ ให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บก่อน ถ้าหายจากโรคภัยไข้เจ็บแล้ว เพราะการภาวนาคือมันรักษาไข้ใจ รักษาเพราะพวกเรามีกิเลสในหัวใจใช่ไหม? การภาวนาคือการเอาธรรม โอสถมารักษา ฟอกหัวใจให้มันสะอาด ทีนี้หัวใจของเราเนี่ยมันปลุกชน เห็นไหม ปลุกชนคนหนาด้วยกิเลส ในเมื่อใจเนี่ยมันหนาด้วยกิเลส มันปลุกชนจิตมันเกิดขึ้นมาเป็นมนุษย์ จิตใจอยู่ในร่างกายนี้ เพราะมนุษย์มันมีร่างกายและจิตใจ เพราะมีร่างกายขึ้นมา คุณศัพท์มาตั้งแต่เป็นน้ำมันใส น้ำมันข้น

จากน้ำมัน เห็นไหม จากน้ำมันใส น้ำมันข้นขึ้นมา เป็นปัจจัยการ เป็นมนุษย์ เป็นอะไรต่างๆ ขึ้นมา เป็นร่างกายขึ้นมา นี่การเกิดเป็นมนุษย์ ทีนี้มนุษย์มีร่างกาย ถ้าร่างกายสมบูรณ์ ร่างกายแข็งแรงมันก็เป็นเรื่องปกติใช่ไหม? ฉะนั้น เวลาภาวนาขึ้นมา ถ้ามันมีอาการ ถ้าเราไม่ภาวนาจะเป็นอย่างไร? ถ้าไม่ภาวนาเป็นเรื่องปกติ แล้วภาวนาจะเป็นแบบนี้ ถ้าภาวนาเป็นแบบนี้ มีอาการเกร็ง อาการเกร็ง อะไร? เป็นตะคริวหรือ? เวลาไม่ภาวนาก็ไม่เป็นตะคริวนะ พอภาวนาจะเป็นตะคริวหรือ? ถ้าเป็นตะคริว เป็นตะคริวก็ต้องดูสิมันเป็นอย่างไร? ร่างกายนี้ขาดธาตุเหล็กหรือเปล่า? (หัวเราะ) นี่จะเป็นหมอแล้วนะ มีง

นี่ร่างกายมันขาดอะไร? สารอาหารขาดอะไร? เราก็ต้องเติมตัวนั้น เพราะคนเรามันเจ็บไข้ได้ป่วยได้ แล้วเจ็บไข้ได้ป่วย ดูร่างกาย นี่ร่างกายเป็นปกติ แล้วก็มาพิจารณา มาพิจารณา ถ้ามันเป็นโรคเวรโรคกรรมละ ถ้าโรคเวรโรคกรรมนะ มันจะเกิดอาการเกร็ง ถ้าโรคเวรโรคกรรมนะเราจะภาวนาแบบใด? มันต้องแก้ไขเป็นขั้นเป็นตอนไปนะ ไม่ใช่ ว่า เออ พอภาวนาแล้วมันเกร็ง มันจิกอะไรนี่ เพราะโดยทั่วไปเขาจะบอกว่าการทำสมถะ มันจะเป็นอย่างนี้ มันจะเกิดนิมิต มันจะทำให้หลงไหล แล้วถ้าเกิดมาใช้ปัญญารู้ตัวทั่วพร้อม พอรู้ตัวทั่วพร้อมอาการนั้นจะหายหมด เพราะจิตมันจะเข้าสู่สถานะ ก็คือว่าจิตของเขาจะพ้นจากสิ่งที่เป็นนิมิต นี่เขาพูดกัน

นี่เขาพูดกันนะ แต่เวลาเราทำอย่างนี้มันจะเข้าทางเลย เห็นไหม เพราะพุทโธนี่แหละมันถึงได้เกร็ง เพราะพุทโธนี่แหละถึงได้จิกตัวเอง นี่ไปโทษพุทโธเลยนะ ไม่โทษกิเลสของตัว ไม่โทษเรื่องความเป็นไปของร่างกายนะ นี่พุทโธมันจะไปทำร้ายใคร? พุทโธ พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน พุทโธคือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ผู้ที่ประเสริฐนะ อันนี้เราราบนะ เราราบพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ รัตนตรัยของเรา นี่เราระลึกพุทโธ พุทโธ เราระลึกพุทโธแต่จิตมันมีเวรมีกรรม ถ้าจิตมันมีเวรมีกรรม จิตมันรู้ว่ามันเป็นอย่างไรไป มันก็ต้องแก้ไขกัน

ถ้าแก้ไข ถ้าจิตมันเป็นอย่างนั้น อาการของจิตนะ อาการของจิตถ้ามันไม่ได้ คุณใช้เวลาพระโมคคัลลานะ พุทโธ พุทโธนี่เจโตวิมุตติ พุทโธ นี่เวลาพุทโธไปแล้วง่วงเหงาหาวนอน พระพุทธเจ้าไปด้วยฤทธิ์เลย ไปสอน

“เอาน้ำลูบหน้านะ ตรีภในธรรมนะ อ้าว แหงนดูดาวนะ เออ ถ้าง่วง ง่วงนอนเลยแล้วเดี๋ยวค่อยลุกมาภาวนาใหม่”

เวลาไปสอนพระสารีบุตร นี่เวลาพุทโธมันเกร็งไหม? เวลามันแก้ไขไป ไปสอนพระสารีบุตร เห็นไหม นี่ใช้ปัญญา เวลาสอนไปนี้ พระสารีบุตรมีปัญหามาก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนสิ่งใดนะก็ไปใคร่ครวญ จริงหรือเปล่า? ถูกหรือเปล่า? มันเป็นอย่างนั้นหรือเปล่า? นี่คนมีปัญหาพวคนะ มีปัญหามากมันระวังตัวมาก เวลาได้สิ่งใดมาใคร่ครวญจนไม่กล้าลงใจนะ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการเพราะว่าพระสารีบุตรกำลังถวายนพคุณพระพุทธเจ้าอยู่ หลานพระสารีบุตรจะมาต่อว่าไง

ต่อว่านี่เอาพระสารีบุตรบวช เอาพระจุนทะบวช เอาตระกูลพระสารีบุตรบวชหมดเลย จะมาต่อว่าพระพุทธเจ้า แต่ที่นี้พอจะต่อว่าก็ไม่กล้าใช้ไหม? ไม่กล้าเพราะมีมารยาท นี่ไม่พอใจอันนั้น ไม่พอใจอันนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า

“ถ้าเธอไม่พอใจสิ่งต่างๆ เธอต้องไม่พอใจอารมณ์ของเธอด้วย เพราะอารมณ์ของเธอ อารมณ์ที่เธอไม่พอใจ เพราะเราไม่พอใจสิ่งต่างๆ ความรู้สึกที่ไม่พอใจเขา ก็ต้องไม่พอใจความรู้สึกตัวเราด้วย”

พระสารีบุตรถวายนพคุณอยู่นะ เพราะเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการกับหลานพระสารีบุตร ท่านไม่ได้เทศน์สอนพระสารีบุตรนะ ที่นี้เวลาสอน

ตัว ตัวก็ใช้ปัญญา มากก็คิดมากใจ เวลาไม่สอนตัวสอนคนอื่นนะ อืม ใช้ปัญญา เวลาสอนคนอื่นนะ เออ ได้ประโยชน์นะ แต่ถ้าสอนฉันปิดหมดเลย ฉันผู้รู้ นะ ฉันเก่งนะ ฉันไม่รับฟังใคร แต่เวลาสอนคนอื่นนะหุมนัวยาวใจ เออ ดีนะ ปึง! เป็นพระอรหันต์เลย

นี่พูดถึงถ้าเข้ามาแล้วมันบีบคั้นตัวเอง จนเกร็ง จนมีปัญหาไป เราต้องพิจารณาของเรา จิตเรา จิตของคนมันหลากหลายนะ ฉะนั้น สิ่งที่ว่าเราพุทโธ พุทโธนะ สิ่งที่มีนั้น เป็นไปต้องหยุดให้ได้ หยุดให้หมด อาการเกร็ง เห็นไหม อาการเกร็ง พออาการเกร็งขึ้นมา เรานั่งอยู่นี่ ขณะเรานั่งอยู่ เวลามันเจ็บมันปวด เวทนาเกิดเราก็งปวดนะ ถ้าเกร็งขึ้นมา เห็นไหม ตัวบิด ตัวงอ นี่แล้วเดินจงกรมขนาดที่ว่าตัวเองล้มลุกคลุกคลาน อยู่นี่มันนั่งกมวยแล้ว มึงจะขึ้นเวทีกมวยหรือ?

ไม่ใช่ เรานักปฏิบัติใช่ไหม? สถานที่วิเวก กายวิเวก จิตวิเวก แล้วสถานที่วิเวก กายวิเวก กายวิเวกแล้วกายอยู่นี้วิเวกไหม? ถ้ากายมันไม่วิเวก เห็นไหม พอนั่งสมาธินี้กายวิเวกไหม? กายวิเวกแล้วจิตวิเวกไหม? นั่งสมาธิก็นั่งสงบเสงี่ยมหมดเลย หัวใจมันอยู่กับเราไหม? หัวใจมันคิดไปที่ไหน? หัวใจมันส่งออกไปไหน? นี่เขาเอาตรงนั้นต่างหากล่ะ คือว่าเรานะ ถ้าเราคิดกันเอง เราคิดเลยว่าเราจะมิมรรค มีผลขนาดนั้น แต่เราไม่ได้คิดเลยนะว่าหัวใจเรายู้อะไร?

เราจะมีมรรค มีผล ถ้าเป็นมรรคผลนะเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฟังเทศน์ของครูบาอาจารย์ นี่มิมรรคมีผลไปหมดเลย แล้วของเราล่ะ? ของเราติดลบ หาตัวเองไม่เจอ แต่ถ้าเราพุทโธ พุทโธนะ จิตเราสงบขึ้นมาะ เราไม่ต้องหวังสิ่งใดเลย แค่อึดมันสงบนะ จิตมีพื้นฐานขึ้นมาะ อือฮือ ใครมีบ้านนะ นี่ออกจากศาลาทุกคนกลับบ้านหมดเลย แต่อย่างเรานี้ไม่มีบ้าน อารามิกคนทั้งบ้านมา แล้วเราจะไปไหนล่ะ? พอออกนี่เขากลับบ้านหมดเลย เอ๊ะ แต่เราไม่มีบ้านไปเว้ย ภูเขาบ้านไม่เจอ นี่เวลาคนกลับบ้าน เห็นไหม เราจะบอกว่าถ้าคนกลับบ้านเราก็อุ่นใจใช่ไหมว่าเรามีบ้านไป

ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ถ้าใครทำจิตสงบนะ แค่อึดสงบนี้เหมือนมีบ้าน มีเรือนที่อาศัย คนที่ทำจิตใจสงบไม่ได้เหมือนคนเร่ร่อนที่ไม่มีบ้านมีเรือน”

คนทำจิตสงบนี้มีบ้าน มีเรือน คนมีบ้าน มีเรือน ผนตก แดคออกมันยังมีที่พึ่ง ที่อาศัย ที่หลบแดด หลบฝน ถ้าจิตใจมันสงบแล้วมันมีที่หลบแดด หลบฝน คนเรานั้นไม่ทุกข์ร้อนจนเกินไปใช่ไหม? ถ้าคนมีที่หลบแดดหลบฝนแล้ว ถ้าเรามีกำลังขึ้นมา เราไปประกอบสัมมาอาชีพะ หรือเราทำหน้าที่การทำงานขึ้นมามันก็จะเป็วิปีสสนา ถ้าวิปีสสนาขึ้นมามันก็จะถอดมาถอน

ฉะนั้น สิ่งที่ว่ามันเกร็ง มันอะไรนี้เราไม่เห็นด้วยเลยนะ แล้วเราจะบอกว่าการทำสมาธิไม่ใช่ทำให้ทุกข์ร้อนอย่างนี้ การทำสมาธินะ มีอาการเกร็ง มีอาการบิด จิกมือตัวเอง ชกหน้าตัวเอง ใหญ่เกร็ง ลากขาไป อยู่ ภวานาแล้วมันต้องเป็นอย่างนี้ด้วยหรือ? โอ๊ย กูไม่เชื่อนะ ไม่เชื่อว่าภวานาต้องเป็นแบบนี้ละ แล้วถ้ามันเป็นแบบนี้ ถ้าเป็นแบบนี้ ใครเป็นแบบนี้ก็ต้องค่อยๆ แก่ใจ ถ้าเป็นแบบนี้ แล้วถ้าเราเชื่อมันแบบนี้ มันก็เหมือนกับวิตกจริต มันจะย่ำคิดย่ำทำจนเป็นจริต จนเป็นนิสัย ถ้าเราเคยเป็นแบบนี้ใช่ไหม? เราก็พยายาม แก่ใจ เกลื่อนมัน ลบให้จบ เหมือนกับที่ว่าแผ่นดินเสียงตกร่อง

เวลาเรานั่งอยู่ที่นี่ เรานั่งคุยกันสนุกครึกครื้น เวลานั้นภวานานะ พอกลื่นน้ำลาย อีก! เดียว แค่กลื่นน้ำลายทีเดียวนั้นแหละ พอนั่งไปนะ อีก! อีก! อยู่หนึ่งแหละ กว่าที่จะแก้กลื่นน้ำลายก็ล่อกัน ๕-๖ วันแล้ว จิตนี้ะพอมันจับสิ่งใดแล้ว มันจะจับลงที่ใจเลย แผลใจนี้แก้ยากมาก แผลจากร่างกายนะ เราใส่ยารักษา มันยังหาย แผลใจนี้เวลามันฝังไปลึกแล้ว เวลาแก้มันจะแก้ได้อย่างไร? จิตของคนนะถ้ามันเกิดร่องในใจ แบบว่ามันตกร่องแล้วนี้ พอกภวานาไปจะเป็นอย่างนั้น จะเป็นอย่างนั้น

ค่อยๆ แก่ไป พุทโธ พุทโธ พุทโธ พุทโธจนจางลงๆ จนพุทโธเลยเข้าไป จากฉนิกะเป็นอุปจาระ เป็นอัปปนา แล้วถ้าเกิดมันสงบแล้วใช้ปัญญาฝึกฝนไป ใ้สิ่งที่เคยติดขัด มันจะหายไปเลย เหมือนกับไม่เคยเกิด ไม่เคยมี เพราะเราแก้ใจได้แล้ว แต่ถ้าสิ่งใดพอมันไปสะดุด แค่กลื่นน้ำลายนี้ กลื่นน้ำลายเท่านั้นแหละ แล้วไปนั่งภวานาสิ เดียวก็กลื่นอีก! อีก! อยู่อย่างนั้นแหละ แล้วแก้ยาก แล้วอันนี้มันเกร็ง แล้วมันบิดด้วย มันจิกตัวเองอย่างนี้ มันต้องแก้ให้หายไป ถ้าแก้หายไปแล้ว สิ่งนี้มันจะเบาลงๆ

นี่ถ้ามันยังแก้ไม่ได้นะ เราก็ต้องพิจารณาแล้วว่าร่างกายนี้มันเป็นอะไร? ถ้าร่างกายไม่เป็นสิ่งใดเลย ภวานาทำไมเป็นแบบนี้? ถ้าจะเป็น จีน พอมันจะบิด ไม่บิด มันจะเอียง ไม่เอียง ผินกับมัน เดียวก็หาย เพียงแต่เราไปปักใจเชื่อว่าเราเคยเป็นแบบนี้ แล้ว

เป็นแบบนี้ก็เลยยอมรับ แล้วก็เป็นแบบนี้ไปเรื่อยๆ แต่ถ้าเราจะเป็นแบบนี้เราไม่ยอมรับความเป็นแบบนี้ เราจะฝืนกลับมาให้เป็นปกติ แล้วฝืนได้ด้วย ฝืนได้ด้วย ถ้าเราฝืนด้วยสติ ด้วยปัญญาจะฝืนได้ แต่ถ้าเราฝืนไม่ได้ ทำแล้วมันไม่ไหว ทำแล้วมันไม่ได้ มันไม่ได้หรืออกถ้าเอ็งทำแต่ปาก

เอ็งทำแต่ปากอย่างนี้ แล้วเอ็งก็เชื่อว่าเอ็งทำแบบนี้ ทำไม่ได้หรืออก เพราะกิเลสมันอยู่ในจิตใต้สำนึก มันอยู่ลึกกว่านี้อีก ฉะนั้น จิตใจพูดอย่างนี้มันเหมือนคนยอมจำนน คนยอมรับ ยอมรับสิ่งที่มันเป็น พอยอมรับแล้วนะมันแก้ไขยาก แต่ถ้าเราเป็นนักปฏิบัติเราจะมาต่อสู้ ต่อสู้เพื่อเอาชนะตนเอง ถ้ามันเกิดสิ่งใดเราสู้ได้ เราขัดแย้งได้

อย่างเช่นพระเรานี่ ทุกวัน พระไม่เคยลงมาฉันครบ เขาอดอาหารของเขา เขาผ่อนอาหารของเขาทำไม? เออ กินอิม นอนอุ่นมันเป็นความสุขใช่ไหม? แล้วทำไมกูไม่กินล่ะ? เออ ทำไมเขาไม่กิน เขาไม่ฉันข้าวเพราะอะไร? นี่พระลงมาฉันไม่เคยครบสักวันหนึ่ง การกิน การอยู่มันเป็นเรื่องความสุขของมนุษย์ใช่ไหม? แล้วทำไมพระเขาไม่ยอมฉันข้าว? ทำไมเขาไม่กินกัน? ไม่เคยลงมาฉันครบสักวันหนึ่ง เพราะอะไร? เพราะเขาจะขัดแย้ง เขาจะต่อสู้ของเขาไป เขาจะดูแลใจเขาไป เขาทำของเขาเพื่อเขา ไม่ใช่ว่าเรายอมจำนนแบบนี้

เราจะบอกว่าสถานที่วิเวก กายวิเวก จิตวิเวก ถ้ากายวิเวก กายวิเวกจะไม่เกิดอาการแบบนี้ ถ้าเกิดอาการแบบนี้คืออาการที่กายไม่วิเวก นี่กายไม่วิเวกแล้ว กายกดทับจิตแล้ว ถ้ากายกดทับจิตเราต้องมีสติ ฝืน ใช้ฝืน ถ้าพูดโธแล้วฝืนได้ ฝืนได้ มันจะบิดไม่บิด มันจะจิกไม่จิก ไม่ทำตามมัน เพราะทำตามมันนะ ทำตามมันแล้วต้องทำมากขึ้น ทำหนักขึ้น เห็นไหม นี่ขนาดที่ว่าเลยละ ขนาดล้มลงนอนเลย มันกระชากจนล้มเลย อิม เราไม่ทำตามมันสิ คือว่าเรามีสติปัญญาที่เหนือกว่า เรามีสติปัญญาที่แยกแยะได้ ถ้าเรามีสติปัญญาที่เหนือกว่า แยกแยะได้นะ เรื่องสิ่งนี้มันจะจบไป นี่พูดถึงเรื่อง “ระหว่งการทำสมาธิ” นะ

โธ เราอ่านอย่างนี้แล้ว พูดถึงใจหนึ่งมันสังเวชนะ สังเวชว่าปฏิบัติมันเป็นแบบนี้หรือ? ปฏิบัติแล้วมันเกิดอาการแบบนี้หรือ? แต่อาการแบบนี้มันเหมือนทางโลกเลย โลกเขาเป็นไป ทางโลกเขาเป็นกันอยู่ แล้วทางโลกเขาเป็นกัน เพราะเราปฏิบัติจากโลกมาเป็นธรรมนี้ เราไม่ได้ปฏิบัติจากธรรมไปเป็นโลก โลกเขาเป็นกัน เป็นกันเขาก็ไปหาหมอ หมอก็ต้องแก้ไขไปตามนั้น ถ้าจบแล้วเรากลับมาภาวนา ถ้าเจ็บไข้ได้ป่วยเรายกให้

หมอบไป ร่างกายนี้ยกให้หมอบไป จิตใจเราต้องฟื้นฟูของเราเอง จิตใจเราต้องฟื้นฟู ทำของเราให้เข้มแข็ง แล้วเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราจะประสบความสำเร็จนะ เอวัง